
NOG IETS OVER
TWEË VERDIENSTELIJKE NEDERLANDERS.

DOOR

A. C. DE GRAAF.

De volgende kleine bijdrage moge strekken tot aanvulling van hetgeen reeds in dit Album door de Heeren HARTING en BIERENS DE HAAN over DE DECKER en VLACK is medegedeeld. Dat de wiskundigen, tusschen 1600 en 1700, op eene eigenaardige wijze te werk gingen om hunne geleerdheid aan den dag te leggen, is genoeg bekend. Hiervan

¹ De meidoorn of haagdoorn is bij ons genoeg, ook in het wild, te vinden; de wilde mispel zeldzamer, maar komt toch bij Berg-en-Dal bij Nijmegen, op verscheidene plaatsen in het wild voor, onder anderen door duidelijke doornen van den Mispelaar onzer tuinen te onderscheiden. De sorbenboom (*Sorbus domestica*) komt bij ons niet in het wild voor en is zelfs gekweekt hoogst zeldzaam. Waar men in Drenthe niet met vlegels, maar met kromme stokken dorscht, bezigt men daartoe dikwijls het hout van den hazelaar.

zijn genoeg voorbeelden aan te halen. Zoo had b. v. WILLEM GOUDAEN een vraagstuk aan de deur der groote kerk te Haarlem aangeslagen, dat door LUDOLF VAN COLEN opgelost werd.

Hetzelfde had ook plaats met EZECHIEL DE DECKER en J. J. STAMPPIOEN d' Jonghe, Professie jeghenwoordigh doende in de Mathematische (ende dies aenpalende) kunsten tot Rotterdam.

De volgende vraagstukken zijn door EZECHIEL DE DECKER openbaar aangeslagen en door STAMPPIOEN opgelost en van de noodige aanmerkingen voorzien.

Eenen Koopman heeft op Interest ghegeven twee ongelijcke sommen gelts, beyde tegen 10 ten 100 in 't Jaer: maer na eenen sekeren tijdt, bevindt hij met beyde dese Capitalen ghewonnen te hebben 1000 gulden, na simplen Interest; Ende bij aldien de voorsz. Capitale sommen noch 9 maenden langher ghestaen hadden, soo soude hij met de eene somme alleen, de 1000 gulden ghewonnen hebben; ofte soo die noch 16 maenden, na de 9 maenden ghestaen hadde, soo soudt hij met de andere somme alleen de 1000 gulden ghewonnen hebben. Vraghe hoe veel dese beyde Capitale sommen elck bijsonder waren, ende hoe veel maanden die op Interest gestaen hebben, als hij met beyde de Capitalen t' samen, de 1000 gulden ghewonnen hadde.

Eenen Koopman koopt voor 76 Ducaten ende 4 schellingen, Peper ende Naghelen, te weten sooveel ƒ Peper als 10 Ducaten ende 10 Schellingen, schellingen doen. Hij betaelt voor 't ƒ sooveel stuyvers als 2 Ducaten schellingen doen, koopt soo veel ƒ Naghelen minder als Peper, als hij minder schellingen voor de Naghelen als voor de Peper betaelt ende moet voor een ƒ Naghelen betalen soo veel stuyvers, als 2 Ducaten schellingen doen ende 8 stuyvers: Vrage hoeveel schellingen een Ducaat gerekent is.

Dese schijnt voor 't ghemeen wat subtylder dan de voorgaende. Maer en zijn (dat, segh ick, te beklagen is) gheen pijlen uyt desen EZECHIELS koker (al-hoe-wel hem selfs DÆDALUS te wesen beroemende, ende metter daet maer eenen naem uyten ICARUS is) heeft nochtans dese (als oock meer andere) ontleent ende ghedicht naer de 88 Quaestie van Mr. LUDOLF VAN COLLEN in 't Boeck der Cirkels, alleenlijk LUDOLFS ghetallen veranderende, 't gheen een Jongen onervaren in de *Wis-konst* wel kan doen.

Een Man is schuldigh aen A, B, C ende D t' samen 2000 gulden, te betalen met 100 gulden 's Jaers, de eerste Paey te verschijnen over een Jaer: welke Payen sij te deelen hebben onghelijck: nu het ghebeurt dat den Debiteur met hen luyden overkomt, dat hij alle de Payen sal inhoúden teneynde van de 20 Jaren als de leste verschijnt, mits ghevende Jaerlijcx wins ghewin, A tegen 8, B teghen 7, C teghen 6 ende D teghen 5 ten 100 in 't Jaer: Ende het werk bevonden, als de 20 Jaren zijn om-ghekomen, ende de leste Paey van 100 gulden onder henluyden ghedeelt is, (soo veel elk daervan hebben moet) ende voort ontfanght een yder syn onderdeelen met den wins ghewin, dat dan alle haren ontfanck malkanderen ghelijck is. Vrage in wat manieren sy yder Paey deelen mosten, ende hoeveel yder ten eynde van 20 Jaren ontfunghen heeft?

Alhier komt E. DE DECKER weder om op-ghepronckt met geleende vederen enz. Daerom: op dit voorstel besicnde, de 168 Interest quaestie van Mr. LUDOLFF voornoemt, sult bevinden dezelfde met dit van woort tot woort, als oock van ghetal tot ghetal te accorderen.

Soeckt twee getallen soodanigh als men tot yder van deselve, mits-gaders tot haer somme, ende oock tot haer differentie een addeert, datter altijd kome een Rationaal quadraat-ghetal.

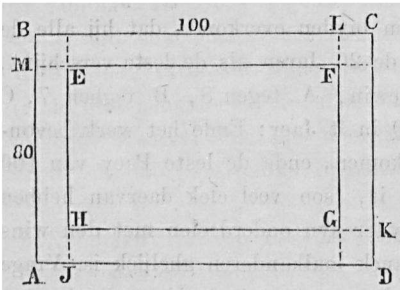
Dese is gebootst naer de 14 Quaestie der vierde Boecx *Diophanti Alexandrini* die ghij hebt in 't Frans bij s. STEVIN ofte A. GIRARD, ende in 't Griecx bij DIOPHANTUS zelfs.

$$\begin{array}{l} \text{Multiplieert } \sqrt{6} + \sqrt{20} \div \sqrt{5} + \sqrt{20} \\ \text{met } \sqrt{2} + \sqrt{2\frac{1}{2}} + \sqrt{1\frac{1}{4}} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \text{Divideert } \sqrt{2} \div \sqrt{2\frac{1}{2}} + \sqrt{1\frac{1}{4}} \\ \text{door } \sqrt{2} + \sqrt{2\frac{1}{2}} + \sqrt{1\frac{1}{4}} \end{array}$$

Een Heer heeft een vierkant stuk Lants recht-hoeckigh, ghelijck formigh deze nevenstaende figure ABCD: de lenghte AD ofte BC doet 100 roeden, de breedte AB ofte DC 80 roeden, nu begeert den voornoemden Heer van 't zelfde Lant of rontom een gracht te gra-

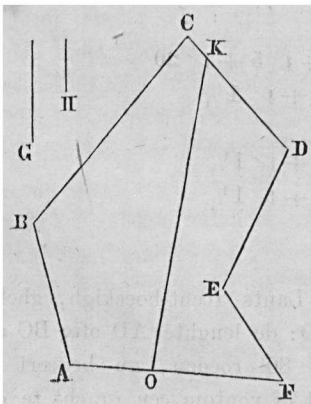
ven een roede diep, overal even wijd, te weten dat HJ, GK, FL ende ME, even wijd zijn, doch alsoo dat hij met de Aerde komende

uyt de gracht, het blijvende lant een voet moech verhooghen. Vraghe na de wijte van de gracht?

Dit vraegh-stuck is niet wel naer behooren voor-ghestelt; om oorsake dat de Natuer ende het dagelijcx ghebruijck niet en lijdt dat de grachten soo onder als boven even wijd ghegraven werden, enz.

Twee ghebroeders hebben t'samen een vier-hoeckt stuck Lants AB CD, van ongelijke zijden, waarvan AB lanek is $\surd 640$. BC 29. CD 13. DA 20 roeden, dat willen sij ghedeelt hebben door eenen wegh in twee ghelijcke deelen, in sulken manieren, dat den wegh van een huys alhier beduydende het punt E, staende op ander Landt, sal recht loopen, ende den vier-hoeck ABCD deelen, in twee gelijcke deelen, de vrage is soo dit Huys E van den hoeck A af-staet $\surd 697$, van D $\surd 457$ ende van C $\surd 992\frac{4}{5}$ roeden, hoeveel dat BF ende AG moeten zijn, ofte hoeveel FC ende GD.

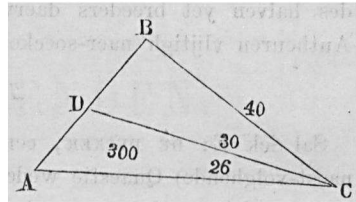

Dezen nevenstaenden seshoeck AB CDEF, begeert men Geometrice gedeelt te hebben, in twee gelijcke deelen, alsoo dat de deelen Proportie hebben, als de linie G tegen H. ende dat de scheyt-linie kome van buyte de figure uytet punt O. Vrage na 't punt K in de zijde CD?

Dit Geometris Vraegh-stuck (al-hoe-wel slecht ende geringh sijnde) is van Mr. EZECHIEL niet wel voor-ghestelt ofte voor-gedraghen. De oorsaeck daervan is dese; In 't zelfde wert geseijt dat

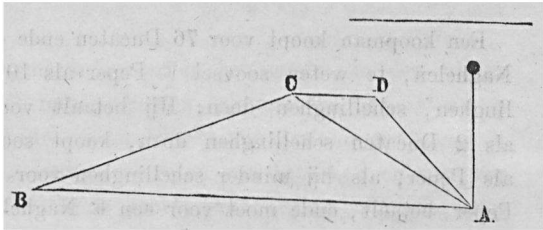
men den zeshoek in *tween ghelijcke* moet deelen, alsoo dat de deelen *proportie hebben*, als de Lini G tot H, welk niet moghelijk is alle beyde te gheschieden; tenzij dat dezelfde lynien G ende H, malkanderen gelijk zijn.

In de neven-staenden triangel ABC doet BC 40 roeden; het af-ghesneden stuck ADC hout in 300 vierkante roeden, ende den hoek ACD spant 26 graden, den hoek DCB 30 graden: Vraghe na AC en AB.

Deze is slecht ende van eender nature als de twee voorgaende.

Zijnde in het voorjaer op een morgenstont als de Sonne klaer was schijnende, een spietse in de loot-rije opherecht, op een effen ende waterpas veldt, op welke spietse boven een knoop was, staende verheven boven den aerden 15 voeten, makende als doen een schaduwe lanck zijnde 56 voeten,

als hier in de nevenstaende figure, de lengte AB. Een wyl tijts daerna, de schaduwe in-gheskort zijnde tot in C, soo was AC lanck 21 voet 5 duym, en de distantie tusschen B ende C. was 37 voet 2 duym: Ten derden mael de schaduw ghemeten zijnde in D soo was AD lanck $13\frac{1}{2}$ voet, ende CD was 10 voeten, den voet gherekent op 12 duym. Vraghe naar de Elevatie des Pools van de selve plaetse, ende op wat dagh van den Jare, ende op wat ure ende minute de schaduwe yder mael ghemerckt is gheweest?

Deze heeft DE DECKER gecopieert (als eenen die zelfs, ofte uyt syn eygen inventie niet kan voor-stellen, ick late staen yet te solveren) naer het Vraegh-stuk dat in den Jare 1589 A. METIUS: vader was voor-ghestelt, waerop D. MULERUS de solutie gemaeckt heeft, als blijktt in 't Boeck *Adriani Mety* van 't Resolveren der *Sphaerischen Triangulus*, aen 't 103 bladz., alwaer de maniere om de soodanighe te ontbinden beschreven wert.

J. J. STAMPJOEN d' Jonghe zegt verder.

De Solutie op deze, als oock op meer andere van zijne (dat wij aangewesen hebben) elders na-ghecopieerde Quaestien, achten wij niet noodigh (op d' aengewesen plaetze ghesolveert zynde) alhier te verhalen: Ons by dezen verghenoegende met haerder uit-komst. Maer des halven yet breeders daarvan begerende, men kan d' verhaelde Antheuren vlijtigh naer-soecken.

Tot besluit.

Sal ick E: DE DECKER, een van sijne na-ghebootste (te weten: de naest-volghende) Quaestie wederom voor-stellen, ende 't begeerde vol-doende (al-hoe-wel het een gheringhe saeck is) sal hem daer voor drie Kruys-guldens vereeren. Sulcx doende mach de Eselsooren onder den Leeuwen huyt wat bedecken, ende de Pauwe vederen op het Exterlijf een weynigh behouden.

De Quaestie is deze:

Een koopman koopt voor 76 Ducaten ende 4 Schellinghen Peper ende Naghelen, te weten sooveel ƒ Peper als 10 Ducaten ende 10 Schellinghen, schellinghen doen: Hij betaalt voor 't ƒ sooveel stuyvers als 2 Ducaten schellinghen doen, koopt sooveel ƒ Naghelen minder als Peper; als hij minder schellinghen voor de Naghelen als voor de Peper betaelt, ende moet voor een ƒ Naghelen betalen sooveel stuyvers, als 2 Ducaten schellinghen doen ende 10 stuyvers.

Vrage tot hoeveel schellinghen is een Ducaat gherekent: *Moet Wis-konstigh ghevonden worden.*

Ik laat echter in 't midden of men hieruit tot de bekwaambeden van EZECHIEL DE DECKER kan besluiten. Ziehier alles wat ik aangaande E. DE DECKER heb kunnen vinden.

En het eenige wat ik nog weet mede te deelen aangaande de tafels van ADRIAAN VLACK is: dat zij in *China* herdrukt werden onder den titel van:

Magnus Canon Logarithmorum, tum pro Sinibus ac Tangentibus ad singula decem secunda, tum pro numeris absolutis ab unitate ad 100,000. Typis Sinensibus in aula Pekeniensis jussu Imperatoris excusus. 1721.